Armastus, mida me ei mõista

Bart Moeyaert

An extract pp 7-18; 39-47; 69-79

Original title Het is de liefde die we niet begrijpen
Publisher Querido, 1996

Translation Dutch into Estonian
Translator Kerti Tergem

© Bart Moeyaert/Kerti Tergem/Querido/Flanders Literature – this text cannot be copied nor made public by means of (digital) print, copy, internet or in any other way without prior consent from the rights holders.

p 7-18

Bordzeki lõpp
Nagu ma seda oma silmaga nägin

Käänakul vajub Bordzek nagu kott mulle selga. Tema pea lendab ettepoole, ja mina ei saa enam üldse liigutada. Tonksata ma teda ei saa, sest mu käsi on ta tagumiku all kinni ja õlg on surutud autoistme ja tema õlavarre vahele.

Minust paremal pool istub mu ema, kes otsib ise ka oma kätele kohta ja ütleb mulle: „Tõmba sinnapoole, tüdruk," ning mu jalge vahel ajab ennast juba sajandat korda istukile Bordzeki peni. Kõik ägab siin autos. Saan oma küünarnuki liikuma, aga selles pole suuremat jõudu ja ega ma sellega eriti ruumi ei võida.

Bordzeki paljas ihu, seal, kust tal särk püksist väljas on, kleepub mu käsivarre külge. Tahaksin anda ta koerale põlvega vastu molu, et see maha heidaks, veel parem kui maha kärvaks, kuid ei julge seda teha. Mine tea, äkki magab Bordzek silmad lahti.

Tee kulgeb põldude vahel. Vili on kollane, õhk selle kohal liigub. Esiaknad on lahti, kuid sealt ei tule peaaegu mingitki tuuleõhku sisse.

Mu vend on vasaku käe aknast välja riputanud, teine käsi ripub lõdvalt roolil. Tema laup läigib. Isegi ta silmalaud higistavad. See osa tema näost, mida ma tahavaatepeeglist näen, on täiesti ilmetu. Täna on ta kusagil ära. Kõige enam on ta osa roolirattast. Ta ei teata ette, ei ütle: „Siin jääme seisma." Lihtsalt paneb jala pidurile.

Bordzeki koer kukub ümber, Bordzek ise vajub jõmisedes vastu ust, ja mu ema ajab jalad harki, et tuge leida. Mu ülakeha lendab ettepoole ja ma saan viimaks õhku. Auto peatub viljapõllu serval. Mootor jääb seisma ja seejärel pole kuulda enam ühtegi häält, ei linnulaulu ega kiirtee helisid, mis peaks siinsamas lähedal olema. Avatud aknast valgub autosse kuumus nagu soe puder.

Mu vend avab autoukse, kõhkleb, kergitab end ühe käe najal autost välja ja ajab ägisedes selja sirgu. Ka autoiste ägiseb.

Mõnda aega istume emaga Axeli selga vaadates. Kaenlaalustes, abaluude vahel ja kannikapraos on tal higilaigud. Axel teeb paar sammu ning jääb siis, käed puusas, auto ette seisma.

Juhi kõrvaliste piuksatab. Edie küünitab end üle istmeserva vaatama. Ta on terve see aeg vait püsinud. Ikka veel särades, sest ta on nii uhke, et tohtis ette istuda. See laps on kuuene ja sureb ka lollina, mõtlen vahel. Kindlasti on meil hea meel kuulda tema viimset hingetõmmet. Edie vaatab otsa emale ja siis mulle, just nagu võrdleks meid omavahel, ning vajub siis taas oma istmele.

„Varsti sõidame edasi," ütlen Ediele. Heidan kõrvalpilgu emale, kes puhib ja ajab huuled prunti, nagu oleksid need paistes.

Nüüd kus me seisame, ei saa Bordzeki koer enam rahu. Ta iniseb ja pressib end meie jalge vahelt läbi. Kummardun üle ema ja lükkan autoukse lahti. Koer on kohe lupsti väljas. Ühe hüppega on ta teepervel ja kaob viljapõldu.

Ema pilk liigub minult mingisse kauguses olevasse punkti, ta surub taskuräti pihus nutsakuks, tõstab oma raske jala üles ja asetab selle väljas maha.

„Kui ta nii ütleb, et kõik on korras," lausub ema.

Omast arust on see tal lõpetatud lause.

Surun huuled kokku. Ahh, ema, mõtlen ma. Kui keegi ütleb, et kõik on korras, siis ei tähenda see, et kõik ka päriselt korras on. Mõned emad on nagu meelega kurdid ja pimedad.

Ema vinnab ka teise jala üles ja astub autost välja. Nagu aegluubis kõnnib ta teisele poole autot, ise teksapükse venitades, et oma suuri alukaid kannikate vahelt välja sikutada. Ta läheb seisab Axeli kõrvale. Õlg õla kõrval seisavad nad, ja nende selgadest on näha, et nad ei ütle teineteisele sõnakestki. Tahaksin, et nad midagi ütleksid, nad on teineteist juba nii kaua vältinud, kuid nemad ei liiguta ja putukad õues hakkavad tasapisi valjemini sumisema.

Ma ei pea tagaistmel enam vastu. Kargan nagu vedrust üles ja seisan auto kõrvale. Pean silmad vastu päikest pooleldi kinni pigistama.

Bordzeki koer jätab põllu sisse raja. Seal, kus tema liigub, õõtsub vili edasi-tagasi. Kui ta nüüd autot otsima peaks, siis liigub ta küll vales suunas.

Lasen põlvist lõdvaks ja piilun autosse. Bordzek magab. Nägu on tal vastu akent lapikuks surutud ja suu töllakil. Tema must jakk, mis ta oma põlvedele võttis, kui me startisime, lebab hunnikus ta jalge ees maas.

„Ohh," ütleb ema äkitselt. „Oh sind küll."

Tõstan pea, et saaksin üle auto kumera katuse vaadata, ja mul jääb hing kinni. Vend nõjatub vastu ema. Mulle tundub, et Axel nutab. Häält ta ei tee, ja ema ka mitte. Ema on pannud käe Axeli seljale.

Edie avab endapoolse autoukse. Kõigepealt ilmub välja tema pea. Ta näeb kahvatu välja. Ta libiseb autost välja, nii nagu üksnes tema seda oskab. Ta on iseenda vari.

Tõmban ta käsivarrest enda ligi ja lükkan autoukse meie vahelt kinni.

„Varsti sõidame edasi," ütlen, ja võtan Edie kuuma käe pihku. „Aga kõigepealt lähme teeme ühe jalutuskäigu. Ühe kena pika jalutuskäigu."

Ema vaatab üle õla ja saadab minu poole kiire peanoogutuse. Jah, väga hea. Jah, hoolitse sina selle lapse eest.

Võtan Edie sülle ja meie vahel läheb palavus otsemaid keema. Tema käsi minu hõõguva kaela ümber ja mu kuumade juuste all, tema väike keha minu vastas, mõne koha pealt sulan ma peaaegu üles. Pean vastu kuni madala künka tipuni, kus tee taas laskuma hakkab. Seal panen Edie vastu tema tahtmist maha ja pühin kulmudest higi. Hoian kätt silme ees ja vaatan vastu päikest vasakule ning näen võbelevat vilja nii kaugel kui silm ulatab. Vaatan paremale, kus eemal paistab mingi suvaline põõsas, ja siis vaatan uuesti auto poole. Seisan meelega seljaga selle poole, kuid Edie seda ei tee, tema ei taha ilma jääda millestki, mis seal Axeli ja ema vahel toimub. Nad seisavad ikka veel teineteise najale toetudes.

„Tule, tule lähme siiapoole," ütlen Ediele, ja sikutan teda kleidist kaasa kitsale rajale, mis kulgeb alla, selle põõsa suunas. Seal eemal on rohekas vari, ja tõenäoliselt leiab sealt varju päikese eest.

Edie teeb suuri ja väikeseid samme, tallub kuivanud maakamaraid, mõne meetri pärast otsib mu kätt.

Vaatan talle otsa.

„Varsti on veel ainult mõni minut sõitu, võib-olla," ütlen. „Siis olemegi Bonnie juures."

Edie vaatab üles ja naeratab, nagu oleks tal minu üle hea meel.

Ma ei suuda tema näost välja lugeda, kas tal endal ka hea meel on.

Minu selja taga karjub Axel äkki paar arusaamatut sõna. Ehmun tema hääle kõlast. Veri paiskub mu kehast pähe. Sõnad olid siinsamas, kuid mu vend on kaugemal kui ma arvasin. Pööran ringi ja näen, kuidas Axel Bordzeki-poolse ukse lahti tõmbab.

„See mees siin!" karjub Axel emale.

Sünnib siiski see, mida ma algul ei oodanud. Bordzek kukub välja nagu kartulikott. Ta räntsatab näoli vastu maad ja tema suur keha takkapihta. Ta üritab veel käega õhku krabada, kuid seal ei ole millestki kinni hakata. Tunnen omaenda kontides valu, löön käe suu ette, surun heli alla.

„Aia," ütleb Edie.

Ma vist kogemata näpistasin teda. Edie silitab oma küünarvart ja vaatab, kas sinna ka sinikas tuleb.

Ema tahab Bordzeki juurde minna. Mu vend tõkestab tal tee. Ta hoiab ema kahe käega tagasi. Ema peaks võitlema, kui tahaks Bordzeki juurde jõuda, aga ta on tema nimel valmis paljukski. Ta kaitseb ennast, algul suuga. Kuulen siia ära, kuidas ema vannub.

„Jäta ta rahule," sisistab ema Axelile. „Sa jätad ta rahule!"

Bordzek kukkus pahasti. Ta hoiab käega näost, ja ei tõuse kohe püsti. Küllap sonib seal midagi oma vildakas inglise või sirges poola keeles.

Ema annab oma sõimule kätega hoogu juurde. Ta väänleb ja ajab käsi küünisteks, kuid Axel hoiab teda endast eemal. Ema käed on liiga lühikesed, tal ei õnnestu nendega Axelit kriipida. Ema muudkui jätkab, kuni asi muutub haledaks, kuid tema küüned Axeli näoni ei ulatu.

„Teen oma eluga, mis ise tahan," hüüab ema jälle paar korda. Viha ajab lihased pingule. Ta surub käed rusikasse. Peksab nendega tühja õhku. Küllap pritsib tal suust sülge ka.

Axeli käsi kõhkleb, kuid tabab ühtäkki ema näkku. Ema kukub seliti vastu autot, hoiab end küünarnukkide abil püsti. Autokere on ilmselt kuum, ema nahk kindlasti susiseb. Ema vannub, ajab end sirgu ja sööstab ettepoole, heidab end pimesi mu venna peale, nagu tõukaks õlaga ust.

„Aia," ütleb Edie.

Vaatan alla. Seekord ma Ediet ei näpistanud, ei, ta näeb täpselt samuti nagu minagi, kuidas Axel vastu maad räntsatab. Meil on tema eest valus. Ma ei mõtle järele kauem kui sekundi. Keeran Edie õlgadest ümber ja lükkan ta enda ees teele.

„Tead mis, me lähme jalgsi," ütlen.

„Jah," vastab Edie.

„Just," ütlen mina.

Annan Ediele väikese müksu ja tema ei hakka vastu. Ta ei hakka kunagi vastu. Ta astub kõhklematult teepervele põllu veeres, ma arvan, et ta on nüüd küllalt näinud. Ma peaaegu et võtan tal kraest kinni, et ta mind juhiks, sest mina ei suuda jätta: mina vaatan küll selja taha. Sirutan kaela välja, peaaegu kaotan tasakaalu, tahan hoida autot vaateväljas nii kaua kui võimalik.

Bordzek lamab maas, Axel teeb katset püsti tõusta, viimane, mis ma veel näen, on mu ema nägu, mis on raevust punane, ja kuidas ta käe üles tõstab, et anda jõudu rusikale, millega ta tahab Axelit lüüa, ent seejärel on vili liiga kõrge.

Vaatan enda ette. Kõnnime Ediega kahe kõrremüüri vahel. Rohi on kinni viljapõllu servas ja viljapead on kleebitud taeva külge nende kohal.

Huvitav, kas Bordzek on vahepeal püsti tõusnud? Äkki kargas vihaga Axeli kallale, või siis roomas põlvili ema juurde, või annavad nad juba kolmekesi üksteisele kätt – neil on kahju, väga kahju, et nad niimoodi käitusid, ja kas nad võiksid nüüd selle selgeks rääkida, kuigi ma ei usu, et nad seda teeksid, selgeksrääkimises pole me keegi eriti head.

Kusagil laulab lõoke ja siristab paar rohutirtsu, ent see heli pole valjem kui rebeneva paberi hääl. Palju kõvemini kostab äkitselt meie auto mootor. Teispool viljapõldu hakkab Bordzeki koer erutatult haukuma.

„Axel?" kuulen ema hüüdmas.

Peatan Edie. Ise jään samuti seisma, nagu oleksin üks suur kõrv. Hoian hinge kinni. Õhus on midagi vakatanud nagu meiegi. Miski ootab enamat. Miski, mis on suur nagu õhupall, miski, mis ootab, kuni see lõhki läheb. Rohkem õhku enam juurde ei mahu.

Teispool viljapõldu läheb meie auto liikvele. Algul ta laulab, seda teeb ta alati. Ma ootan, et ta kiirendaks, ent vastupidi – ta pidurdab. Jääb seisma. Tunnen, kuidas mul suu lahti vajub. Keeran pead lärmi suunas. Õhk mu kurgus püsib paigal.

Mootor teeb ühtäkki hoopis vastupidist häält kui äsja. See ei laula sõbralikult, vaid kriiskab.

„Axel?" kiljub ema.

Kuulen, kuidas meie auto kummide vingudes tagurpidikäigu võtab. Ta kogub väga lühikese ajaga kiirust. Lärm paisub üha valjemaks. Näen vaimusilmas seda, mis teiselpool toimub. Näen, kuidas auto tagurdab. Näen Bordzekit tee peal lamamas. Kuulen oma hingamist. Kuulen, kuidas ma ise piuksatan, ja just see piuksatus olekski nagu liiast. Õhk meie ümber plahvatab ühtäkki ema karjest ja vilisevast pidurdamisest. Karje tuleb sügavalt, nagu oleks teda seal kaua kinni hoitud, ja ma kuulen oma peas põmakat, mis ei ole mingi põmakas, vaid tundub põmakana, sest mu ema karjatusele ja pidurite kõrgele helile järgneb liiga pikk vaikus.

Kogu ümbrus on kokku kukkunud. Lõoke on taevast alla sadanud.

Märkan, et hoian käsi suu ees. Suu on seestpoolt kuiv. Hääl on kadunud. Näen, et Edie vaatab mind, näen, kuidas tal nina ümbert valge on, kuidas ta suunurgad allapoole kisuvad, huuled pingule lähevad, ja ma ei suuda isegi öelda: „Rahu nüüd."

Võtan Edie sülle ja surun ta enda vastu, tema pea üle mu õla. Alles äsja meie vahel kees, kuid nüüd mulle just meeldib, et ta mu lähedal on.

Ma pean tagasi minema. Nägema, kus mu vend on. Nägema, mida mu ema teeb. Nägema, kas Bordzek lamab auto all. Peaaegu komistan omaenese jalge otsa, ent püsin püsti ja astun vetruvatel jalgadel selle suvalise põõsa juurde. Ma meelega ei vaata liiga ruttu sinnapoole, kus arvan auto olevat. Valmistan oma silmad ette. Kõigepealt peavad nad nägema õhku, siis viljapõldu, siis teed.

Jah. Nüüd.

---

p 39-47

Pootsmani saabumine

Teade saabub hommikuse postiga. Näe, vaat mis siia uksematile on kukkunud. Langetame pea, kiri käte vahel, loeme, et meie ema ema on surnud, ja meid valdavad segased tunded. Meid ajab segadusse tuul õues, kus puudelt lendab lehti, ning me jätkame, täpselt nagu meie emagi, oma hommikusööki.

Me saame pärandusekс raha. Kui tahame, võime valida ka mööblit ja asju. Mu vend unistab vanakraamist, nagu see kell, mida ta aina vahtis, kui oli neljane ja elas minu ema ema juures ja muudkui koju igatses. Ma ise unistan ehetest, või siis vähemasti vanast taskukellast, mille kaane all on mu ema isa foto. Seda pole ma ka elu seeski näinud. Mu õeke istub kapi peal, kus talle nii meeldib istuda, ja voldib paberlaevukesi. Teda asjad ei huvita. Nagu meiegi, ootab tema elusat osa.

Meie üllatuseks on vanaema jätnud endast maha ka inimese. Me arvame, et see on mees. Oleme kuulnud mingit nime, Pootsman Skip, mis meie meelest kõlab nagu poisikese nimi.

Ometigi peab Pootsman Skip olema täismees. Viimati pidi ta olema meie vanaema eest hoolitsenud, talle süüa teinud, ja seda meievanune poiss ei suudaks, ütleb Axel. Mina väidan, et poisid oskavad küll hoolitseda ja süüa teha, sest Axelile meeldib seda kuulda, kuid nagu temagi, kujutlen ma täiskasvanud meest.

Me ootame tema saabumist. Ta toob tulles kaasa mõned asjad, nii palju kui ta tassida jaksab, ja toob ka iseenda, sest on otsustatud, et ta jääb mõneks ajaks meile elama.

Oma testamendis pole vanaema aja kohta midagi öelnud. Seal on üksnes küsimus: kas tundmatu, keda tema on alati kutsunud Pootsman Skipiks, sest tollele see meeldivat, tohib nii kauaks kui vaja meie juurde jääda.

Testamendis seisev küsimus on seaduseks. Surnule tuleb anda seda, mida ta palub, iseäranis siis, kui saad vastutasuks raha.

Oma eluajal ei andnud vanaema meile midagi. Ei raha, ei varandust, ei armastust.

„Aga see on möödanik, unustame selle," ütleb Axel. „Oluline on, et ta surivoodil mõistis, et me oleme nii mõnestki asjast ilma jäänud."

Ema meelest peaksime me kloostrisse minema ja et meid tuleks pühakuteks kuulutada – nõnda headeks peab ta meid. Kui tema teha oleks, paneks ta Pootsman Skipi ilma proviandita parve peale ja lükkaks kaldast eemale.

„Sellest mehest pole ma mitte midagi kuulnud ja emast oli mul üksnes tüli," ütleb ema.

Axel ja mina hoiame suu kinni, ning Edie samuti. Kui Bonnie oleks siin, siis tema paneks küll ema paika. Bonnie on kõige vanem, tema tohib, ja teebki seda, kui ema liiga jämedaks muutub.

Meie Axeliga oleme vait ja teeme Pootsmanile ruumi, vahekorruse väikeses õmblustoas. Ema ütles, et kusagil kastide all peab olema välivoodi. Leiame selle päeva peale üles ja teeme lahti.

Meil kulub selleks tunde – mitte sellepärast, et välivoodi on nii hästi ära peidetud, et me peaaegu ei suudagi seda leida, vaid seetõttu, et hakkame Axeliga kastides tuhnima.

Algul naerame oma leidude üle, kuid seejärel enam mitte. Kastides on mälestused ema meestest, ning siin-seal ka üht-teist minu isast. Vaatame läbi kõik pildialbumid minu õe Bonnie sünnieelsest ajast kuni möödunud aastani. Iseäranis Axel jääb selle peale vagusi, eriti sedamööda, kuidas on näha, et meie isa seisab üha rohkem tagaplaanil ja viimaks fotodelt sootuks kaob. Enne kui arugi saame, räägime armastusest, mida me ei mõista. Tundub sedamoodi, nagu peaksime ka oma peades ruumi tegema.

Kui oleme lõpetanud, teeme akna lahti, et tuult sisse lasta.

Ema ütleb, et olgu Pootsman õnnelik. Ta saab endale voodi omaenda voodipesuga ja meie Axeliga oleme talle teinud akna alla kastidest ja plangulauast kirjutuslaua. Las istub ja kirjutab, kui oskab. Toolil on voodi ja kapi vahel veidi kitsas, sestap loodame, et ta on peenike ja painduv. Kapis lükkasime ema vanad riided eest ära ja pakkisime laia seeliku sisse kokku, nii et Pootsman saab oma riided kappi ära panna.

„Hea töö," ütleb Axel. „Kui sina, õeke, talle nüüd veel ühe pildi joonistaksid, siis tunneb ta ennast küll oodatuna."

Ma oskan hästi joonistada. Axel ütleb alati, et kes oskab hästi joonistada, sel on korraga kaks loomujoont. Head joonistajad vaatavad hoolega ja näevad rohkem.

Pärast sööki asun asja kallale. Tean juba söögilauas, mida ma kavatsen joonistada, sest ema jutustab vanadest aegadest, sellest segasummasuvilast, kus ta üles kasvas. Ta räägib pikalt ka oma surnud emast. Et mehed ei pidanud tema juures vastu rohkem kui pool aastat, ning et on ime, et Pootsman kuni viimse hingetõmbeni tema juurde jäi.

„Pootsman Skip," täiendab Axel. „Pootsman Skip peab olema küll üks hea ja kannatlik mees."

„Kuldne mees, tegelikult," lisan mina.

„Mul ükspuha," vastab ema. „Ta pidas ema juures kaua vastu, see on ainus, mida ma tean ja imeks panen. Surnuist halba ei räägita. Ainult et oma ema puhul ei tea ma õieti, mida öelda."

Mu joonistus peab Pootsmanile häid mõtteid tekitama.

Vasakule poole joonistan meie vanaema maja, nagu ma seda fotodelt tean. Paremal on laudlinaga kaetud laud. Siis joonistan vanaema ja Pootsman Skipi enda, mõlemad tagantvaates, sest ma ei tea, kuidas nad eestpoolt välja näevad.

Vanaema ja Skip joovad punast veini. Punane on armastuse värv. Vein on pidulik. Töötan pikalt värvimise kallal.

Kõige raskemad on tähed. Need teen joonistuse kohale eri värvides. Tere tulemast Pootsman Skip!, ja siis ongi pilt valmis. See tuleb riputada õue välisuksele, ukseklaasi peale, siis paistab sealt täna õhtul läbi valgus. See näeb külalislahke välja.

Näen seda kõike vaimusilmas: Skipi, kes tunneb end oodatuna tänu minu valgustatud joonistusele, mille kohal on nimi, mida ta nii meelsasti kuuleb öeldavat. Ent mul ei ole eriti õnne.

Taevas tõmbub pimedaks, kui Edie ja Axel ja mina välisukse juurde toovat rada puhtaks pühime. Me ei jõua isegi kuiva peaga tuppa joosta. Hetkega hakkab kallama vihma, tinaraskeid piisku, nii et aed ja maja kolisevad.

Jääme Axeliga esikuvaibale hinge tõmbama. Axel ütleb: „Nüüd on rada kindlasti puhas,“ ja mind ajab see algul veel itsitama, kuid ma neelatan selle peale, mida ma näen. Mu joonistus saab läbimärjaks.

Axel näeb, et ma vaatan välisukse klaasi. Seestpooltki on näha, kuidas värvid laiali jooksevad. See ajab mu peaaegu nutma. Kõik mu töö oli asjata.

Ema, kes tahab teada, miks me seal käed ripakil seisame, lohutab mind. Ta ütleb, et ma ei pea köögipõrandat pesema, et ta teeb seda ise. Ema ütleb: „Mine koori sina õhtuks kartuleid, seda sa oskad. Ja sina, Axel, aitad mul põrandat küürida. Paneme selle joonistuse asemel natuke kuusekarda. Las Edie ronib pööningule, tema arust on see kitsas trepp nii põnev, ja las ta otsib sealt selle vana tähekestega vaniku, sellest on küll ja küll. Tule, Edie, lähme otsime selle üles. Ei hakka siin nägu tegema, et kuningas tuleb.“ Ema rapsab käega näo juures, nagu pühiks üle õla õhku.

Ma loodan, et Skip ennast sellegipoolest oodatuna tunneb, nüüd, kus mu pilt on kõik laiali valgunud ja varsti koridoris vana kuusevanik ripub. Lähen Axeli sabas kööki ja lasen ämbri vett täis, sel ajal kui Axel mulle kõige ilusamaid kartuleid välja otsib. Ühtäkki olen peaaegu õnnelik. Ütlen seda ka Axelile. Tema vastab, et mõistab, mida ma öelda tahan.

Küllap Skip veel muudab siin midagi,“ ütleb ta. „Pea mu sõnu meeles. Me saame veel isa, kes kõlbab ka.“

Hammustan huulde.

Üleval hüppab ema pööninguluugi kallale. Kuuleme, kuidas ta Ediele midagi ütleb. Lahtikäiv trepp kääksatab. Tundub, nagu langeks vihma hääl läbi pööningusuu. Klobin katusekividel kostab kööki ära. See on hubane heli.

Võtan klaasi vett, mul on janu, ning istun siis laua taha kartuleid koorima, jalad üles tõstetud, sest nii pääseb Axel igale poole ligi. Axel viskab ämbritäie vett põrandale. Seep lõhnab mõnusalt. Mul on nii hea tunne, et ma lihtsalt ütlen: „Ma loodan, et ta on kena.“

Axel ei tõsta pilku. Ta küürib lauaalust ja sõnab, et mehed on nagunii ohtlikud, olgu nad ilusad või mitte. Ta ütleb seda pominal. „Või oled möödunud aasta unustanud?“

„Ma näen teda oma silme ees,“ lausun poola aktsendiga, ja tõstan ülahuule üles. „Näen teda, nagu oleks ta veel eile siin olnud.“ Terve kartul läheb, enne kui julgen veel midagi möödunud aasta kohta öelda: „Ma ei unusta teda kunagi.“

Ka möödunud aasta on möödanik ja kuulub unustamisele.

---

p 69-79

Mida nad seal Charlestonis teevad?

Nad ei maga seljad vastakuti. Nad magavad külg külje kõrval, või kõht vastu selga, nagu kõik peaksid magama. Nad magavad koos, neil oli ainult üks voodi.

Õhk nende majas ei liigu juba terve nädal. Miski ei aita. Aknad on tuuleõhu ootel lahti, kuid sees püsib õhk paks ja soe. Isegi kraanivesi on leige.

Mu vend ja tema Mortimer võiksid magada väljas, nende oma lapikese palja taeva all, kuid nad ei tee seda. Väljas kubiseb mesilastest, niipea kui päike tõuseb. Kella poole kuuest hakkab seal nende aias sumisema ja pinisema, ja see on vara. Mu vend ja Mortimer võiksid teada, et mesilased neid ei tülita. Kui nad magaksid õues, nagu lusikad, siis kuuleksid nad üksnes teineteise hingamist.

Praegu räägivad nad üle, mida nad on juba lahti pakkinud ja mis vajab veel lahti pakkimist. Nad istuvad koos oma kaks korda seitse terrassil. Söövad midagi külma ja kiiret, sest nad on väsinud ja neil on töö tegemisest palav. Nad arvavad, et on ära teeninud valge veini. Eemalt majast kostab muusikat. Keegi mees laulab sinna juurde, aga ta ei laula valjusti. Taevas on sinine ja väga hele, nagu ripuks selles veel midagi päevasest ajast.

Mu vend tõstab pea, vaatab oma parema kõrva suunas, nagu kuuleks mind kauguses. Ta igatseb mu järele. Ta igatseb oma õekese järele. Tema pilk libiseb teisele poole lauda ning ta ütleb Mortimerile, kes lebab lösakil aiatoolis, et ei ole ilma minuta päris õnnelik.

Ei, seda ta ei ütle.

„Ma olen väsinud," ütleb ta hoopis.

Muusika vaikib poole akordi pealt. Kusagil lüüakse suure kolinaga kinni aken. Charlestonis on ühtäkki nii vaikne, et mu vend ja Mortimer ei julge enam rääkidagi. Nad tõusevad püsti ning kuhjavad taldrikud ja klaasid üksteise otsa hunnikusse. Nad panevad klapptoolid kinni. Mu vend heidab veel kord pilgu taevasse, enne kui tuppa läheb. Seejärel on üks päev jälle möödas. Algab öö.

Mortimer jääb kähku magama, kuid Axel mõtiskleb veel pikalt. Ta mõtleb minust. Ta proovib vasakut külge, katsub seliti, paremal küljel, sikutab lina, mõtleb kodust ja eeskätt minust. Ta näeb mind köögis istumas, Bonnie vastas suure laua ääres. Bonniet näeb ta vaimusilmas laiguti. Ta on Bonniet liiga vähe vaadanud, et nüüd õieti mäletada, kuidas vanem õde välja näeb. Bonnie tuligi alles eelmisel nädalal Edie ja Pootsmani ja minu eest hoolt kandma, kuniks ema jälle ei ole. Kui mu vend tahab mind näha, peab ta üksnes silmad kinni panema. Ta paneb väga sageli silmad kinni.

Ta tahaks väga teada, kus ma olen ja mida mõtlen. Näiteks praegu vaatab ta üle mu õla mu käsi, mis ma enda ette lauale olen asetanud. Ta vaatab mu viimastel päevadel näritud küüsi, lahtisi naharibasid ja verd siin-seal, ja paneb oma käed minu omade peale. Ta sosistab mulle kõrva, et ma ei tohi ennast nahka pista.

Pööran peopesad ümber, libistan sõrmed tema omade vahele ja hoian tal kätest kinni. Mul poleks midagi selle vastu, kui peaksin terve tund aega niimoodi istuma. Vaatan Bonniet teisel pool lauda, surun end mõtetes vastu oma venda ja hoolitsen selle eest, et too kuuleks, mis ma Bonniele ütlen.

„Milleks sa seda õieti kood?"

Bonnie tõstab pilgu. Laua kohal rippuva lambi valgus langeb pooleldi tema näole.

„Niisama," vastab ta.

Bonnie silmitseb mõne hetke beebisokki oma varda otsas. Ka mina vaatan seda. Mu vend vaatab samuti.

„Kas selleks puhuks, kui sa lapsed saad?" küsin.

„Ei, seda mitte," vastab Bonnie. „Eikellelegi õieti. Kellegi jaoks, kes kunagi lapse saab, ma ei tea, pole selle üle mõelnud." Ta teeb keelega mingit häälitsust.

„Mitte enda jaoks siis," ütlen mina. Vend müksab mind. „Tähendab," jätkan, „sa peaksid ju küll hakkama lastele mõtlema."

„Peaksid, peaksid," toriseb Bonnie. „Mina ei pea midagi. Homme pean ma tööd tegema, seda jah, ja praegu on mul käed-jalad teiega hõivatud."

Bonnie heidab pilgu köögiuksele. Minugi mõtted sööstavad samas suunas, Pootsmani poole, kes on vana ja kel on raskusi asjade üle mõtlemisega.

Oleme pannud ta õue istuma, jalgrajale värava juures, mis viib aedade vahel kulgevale teele, sest seal istub ta kõige meelsamini.

Ta on vana, tõeliselt vana, ja kokku kuivanud. Ta muudkui istub ja pobiseb. Pobiseb, et temast jääb maha koer ja et ta on ehitanud torni, ja pobiseb veel enamatki, kuid üksnes see jutt koerast ja tornist vastab tõele.

Torni aitas ta ehitada ja koer on veel elus. Koera karv on pulste täis ja ta lamab päevad läbi inisedes meie ukse ees matil. Bonniele käib see närvidele. Ta ütleb, et ainuüksi mõte sellest koerast tekitab temas jälkust, kuid ometigi kükitab ta mõnikord koera juurde ja silitab teda või paneb talle nina ette õrna liha.

Vend ütleb, et ma liialdan. „Nii jäle ta nüüd ka ei ole. Ma tean teisigi koeri, usu mind."

Axel ei taha kujutlust kodust päris ära rikkuda. Seepärast mõtleb ta minust, mõtleb Bonniest, kes tuleb mulle ja Ediele seltsiks, kui ema on ula peal, ja kujutleb, et meil on kena olemine seal köögilambi all eimillestki vesteldes nagu täna õhtul, ja kujutleb Ediet üleval oma voodis, ja Pootsmani koera ukse taga, ning Pootsmani oma toolis jalgrajal, kus see tubli mees kõige meelsamini istub. Kaugelt vaadates võiks meie maja eest lausa raha välja käia. Ronitaimed välisseinal, tuvid katusel. Selliste ilusate kujutluspiltidega tahab mu vend edasi elada.

Ta unustab, et ema on rohkem väljas kui kodus, ja et Pootsman on liiga lapsik, et enese eest hoolitseda, ja et mina olen liiga noor, et tohiksin üldse enda eest hoolitseda, ja et Edie on kõige jaoks liiga noor, aga tahab ikkagi kõike proovida, ja et Bonnie teeb meie heaks oma parima. Eriti õnnelikuks me siin veel saanud ei ole.

Pootsmani koerast Axel mõelda ei taha. Koera inisemine teeks teda õnnetuks, sest inisemine tähendab nutmist, ja kui Axel ette ei vaata, tuleb möödunud nädalal toimunu talle jälle meelde – see, kui ta vihast sinisena lahkus, kavatsemata enam kunagi tagasi tulla.

„Kuidas nii – juhtus siis midagi või?“ küsib vend viltuse naeratusega.

Minu meelest see naljakas ei ole. Mu meelest on paha, et mu vend teeb näo, nagu oleks osa oma elust unustanud. Nagu kriipsutaks maha selle, mis seal algul seisis. Mahakriipsutamine ei käi niisama.

See on nagu Pootsmani koera lõhn – tema haisu ei saa ka kuidagi eemaldada. Terve köök haiseb selle koera järele, isegi siis, kui uks on ainult paar sekundid lahti olnud ja tuul pole isegi vales suunas puhunud. Bonnie toetas majaseina najale tüki ehitusplaati ja nimetab seda „koera kuudiks“. Selle all on taldrik toiduga ja joogikauss, aga koer ei lähe selle kallale kunagi. Ta ei taha ehitusplaadi all lamada.

Mina loodan, et see inisemine läheb tal pika peale üle. Bonnie ütleb, et sellega harjub ära, aga ei harju. Koera pärast on ukse all alati kurbus. Ja sellega ei harju, sest see tükk kurbust muutub tasapisi õnnetusehunnikuks, millest me peame iga kord üle astuma, kui tahame köögiuksest välja minna. Või kui tahame Pootsmani sisse lasta.

Bonnie laseb kudumistööl käest langeda ja paneb oma teetassi selle peale. Ta segab teed.

„Mis on vana?“ küsib ta ja naeratab. „Millal ollakse laste saamiseks liiga vana?“

„No kui saad neljakümneseks,“ ütlen.

„Aa, õnneks,“ vastab Bonnie.

„Jah, umbes nii,“ lisan.

Bonnie naeratab edasi. Lusikas libiseb läbi tee. Ta suudleb teetassi, enne kui sellest joob.

„Siis mul on veel aega,“ lausub ta ja limpsib huuli. „Õnneks.“

Ma küll kuulen teda, aga ei kuula. Silmitsen oma tühje pihkusid. Vaatan tühja tooli enda kõrval, kus ei istu mu vend.

„Majas on nii vaikne,“ ütlen. „Mul ajab see naha pingule.“

„Tee siis lärmi,“ vastab Bonnie. „Pane muusikat.“

„Ei,“ vastan.

„Mine tee siis midagi. Vii mõtted mujale, kirjuta üks kiri. Kui ma poleks hakanud sokki kuduma, siis oleks see minu meelest just sobiv vaikus kirja kirjutamiseks.“ Bonnie noogutab mulle.

„Kiri,“ lausun. „Nii hilja õhtul. Mind ajab ohkima juba mõte sellest, et pean oma kätt liigutama.“

„Õeke,“ lausub Bonnie, nagu oleks see minu nimi.

„Jah, õeke,“ sosistab vend mulle kõrva. „Sa võid ju jäädagi istuma ja mõtlema, aga sa võiksid kirja panna, mis ***pärast*** möödunud nädalat juhtunud on, sest sellest ei tea ma mitte midagi.“

„Okkei,“ sõnan. „Kiri.“

Lauanurgal ajalehekuhja kõrval on leht paberit. Tõstan selle näpuvahel enda ette. Vaatan üle õla, et kas mu vend ka nägi, kui valge see paber veel on.

„Kuidas ma alustan?“ küsin. „Bonnie koob sokki?“

Bonnie vaatab poole silmaga oma kudumistöölt üles. Tema kulm kerkib kõrgele ja suu on viltu. Lihtsa pöidlaliigutusega annab ta märku, mida ta sellest arvab.

„Ilus algus,“ ütleb ta.

„Tüdrukud, tüdrukud,“ sosistab vend mulle kõrva. „Alusta õige Pootsmanist. Kuidas tublil Pootsmanil läheb? Ega tal külm ei ole?“

Vaatan läbi ukseklaasi õue.

„Ega tal külm ei hakka, Bonnie?“ küsin.

Bonnie võpatab ja tõstab pisut ehmunult pilgu. Ta paneb teetassi lauale.

„Külm?“ küsib ta. „Kas sinul on külm?“

„Minul ei ole,“ vastan. „Aga sul?“

„Mul ei ole," ütleb vend. „Mina laman soojas, selg vastu Mortimeri."

„Pootsmanil ei ole tekki ümber, seda ma mõtlen, tegelikult," lausun.

Bonnie kehitab naerulsui õlgu, nagu oleks see tema meelest armas, et ma muretsen.

„Kui see mees külma saab, siis on see küll ime," lausub ta. „Ta on nahast. Ja väljas on sooja rohkemgi kui vaja." Bonnie naeratab laia suuga ja kummardub ettepoole, sobrab kotis oma jalge juures. Ta loobib laiali villase lõnga kerasid ja leiab selle, mida otsib: valge lõngakera. Ta naeratab, nagu kohtuks vana sõbraga. Tõstab villa oma huultele.

„Hmm," ütleb ta.

Nõjatun vastu oma venda, usun, et tunnen läbi riiete tema kehasoojust, ja vaatan läbi ukseklaasi õue.

Pootsman istub jalgrajal oma toolis. Tema pea kõigub edasi-tagasi. Suu ei seisa tal hetkekski kinni.

„Ta ei jäta ka," ütlen. „Muudkui pobiseb. Mõmm-mõmm, ja keegi ei kuula teda. 'Minust jääb koer maha. Ma ehitasin torni.'"

„Vaene mees," lausub Bonnie. „Kus see torn õieti asub?"

„Kusagil mere ääres. See on tuletorn."

„Tuletorn," imestab Bonnie. Kudumistöö langeb tal sülle, ja ta vaatab mulle otsa ning noogutab.

„Muidugi."

Seinakell valamukapi kohal lööb täistundi. Kellabaleriin tuleb välja, pöörab end ümber oma telje ja kaob siis jälle. Selle nukukese ilmumine meenutab mulle mu ema: tema tuleb ka kööki ainult selleks, et oma kostüüme näidata. Tervist kõigile, nägemist kõigile, ja seal ta jälle lähebki oma lenduriga.